ماست) چون آنها کاملا در حفظ ضعفا واقلیت مملکت کوشیده ند ماهم باید پیروی از آنها کرده وباین وسیله مملکتداری کنیم وبیرق مقدس لااله الی اله رامستحکم کنیم بطوری که درسراین بیرق آنچه را که برای خودنمی پسندم برای دیگران نپسندیم باید بتمام دنیا نشان دهیم که مامسلمانها می توانیم بااصول مذهبی خودمان کاملا آزادی را حفظ کنیم وحافظ جان ومال وشرف وناموس و حیثیت تمام اهالی مملکت خود بشویم. بهترین اعمال ما و گفتارما واقدام ما درخیر و صلاح مملکت این است که بتبعه مملکت ذره تعدی نشود (از طرف نمایندگان صحیح است)

این چیز تازه نیست که بنده بگویم اصول مذهبی وقانون اساسی ما که مطابق بامذهب ماست این مسئله را تامین می کند. برای رفع اشتباه سایرین مجدداً اصول قانون اساسی را راجع باین مطلب می خوانم اصل هشتم می گوید اهالی مملکت ایران درمقابل قانون دولتی متساوی الحقوق خواهند بود اصل نهم می نویسد افرادمردم ازحیث جان ومال ومسکن وشرف محفوظ ومصون ازهر تعرض هستند ومتعرض احدی نمی توان شد مگر بحکم وترتیبی که قوانین مملکت معین می نماید ماباید بعالمیان ثابت کنیم که مملکت آزادومشروطه ومستقل ایران مملکتی است که درزیر بیرق لااله الی اله وبیرق شیر و خورشید وسه رنك جان ومال وتمام حیثیات افراد خودرا حفظ می کند وموکلین ماهم بایدفریب دستهای خارجی رانخورند والبته نخواهند خود وباید متوجه اعمال وافعال سودباشند زیرا که درمملکت ایران آزادی وقانون مسلمانانرا که دراین مملکت اکثریت دارند امر می کند که حقوق اقلیت ملت خودشانرا حفظ کنند . ماباید اشخاص نادانی راکه یك مزاحمت هائی فراهم می کنند و ملتفت نیستند عواقب وخیمهٔ این کار چیست متوجه بکنم البته این وظیفه بیشتر متوجه بعلماء است امر بمعروف و نهی از منکر تکلیف همه است ولی اول باید فهمید امر بمعروف ونهی ازمنکر چیست پس برعهده علمای مذهب وسایر آقایان است که کاملا باین مطلب آنهارا متوجه کنند که قانون اساسی ومذهبی آنها آنهارا ازظلم وتعدی بهرعنوان وصیغه که باشد منع می کند این وظیفه بیشتر متوجه کسانی است که دانا و عالمند افتخار و شرف و تمام حیثیت و موجودیت ما از وقتی است که می توانیم بگوئیم در مملکت ما آزادی است . انشاءالله همیشه این کلمه مقدس راخواهیم گفت وبهمه دنیا ثابت خواهم کرد که ما معنی آزادیخواهی را در حمایت از فقرا وضعفاء ملل ضعیفه که در مملکت ما هستند میدانیم این را باید عملا ثابت کنیم تامثل گذشتگان خود و ایرانیهای قدیم و صدر اسلام مطمئن باشیم که روزبروز جلومیرویم وهر کس دست بطرف ما دراز کرد باید متحدالکلمه دفاع کنیم تاسایرین هم بدانند همینقدر که تبعه ایران شدند ایرانیها از هرحیث از آنها دفاع خواهند کرد وآنها را برخود مقدم میدارند. هرقدر جمعیت یك مملکت زیاد شود آن مملکت بیشتر قوت وقدرت پیدا می کند اگر ما یکنفر بر اتباع مملکت خود بیفزائیم یك قدم بطرف پیشرفت وترقی مملکت برداشته ایم سعی ما همیشه باید در کثرت جمعیت باشد نه اینکه بعناوین مختلفه اهالی مملکت خودرا متفرق کنیم. ما باید لاینقطع در فکر ازدیاد قدرت وقوت وجمعیت مملکت باشیم وبهمه ثابت کنیم که ما یك نظربازی داریم و از اتباع خود بهتر از خودمان دفاع می کنیم وقتی که ما متحدالکلمه از برای صدمه بیك نفر ایرانی بهرعنوان که باشد دفاع می کنیم مثل این میماند که چندین میلیون بعده اهالی مملکت خود افزوده ایم زیرا این سبب می شود که آنها بطرف مملکت ما می آیند. این است اصول مملکتداری وقانون اساسی ومذهبی ما اصل سیزدهم می گوید منزل و خانه هر کس در حفظ و امان است ودر هیچ مسکنی نمی توان قهراً داخل شد مگر بحکم وترتیبی که قانون معین می کند این است اصول مذهبی و آزادی ما احترام منزل ایرانی برهر کس واجب ولازم است هرقدر بیشتر در عقیده مذهبی غلو داشته باشیم باید بیشتر حفظ مردم را بکنیم این است آنچه که بنده لازم میدانستم ازروی این کرسی خطابه بتمام موکلین خود و تمام دنیا تذکر داده ویاد آوری کنیم که مجلس شورای ملی ایران و کلای چهارم دوره تقنینیه متفق الکلمه ومتحداً بدون هیچ اختلاف نظر حزبی و مسلکی تمام اهالی ایران را متساوی الحقوق میدانند وحافظ حقوق وناموس وجان ومال وشرف ومنزل تمام تبعه ایران هستند هرکس بطرف ایران دست دراز کند ما تماماً با هرقدر قوه وقدرتی که داریم حاضر هستیم برادرانه دفاع کنیم تا تما دنیا بدانند ما اشخاصی نیستیم که در حقوق ملی تفاوتی بین افراد واشخاص بگذاریم بنده بعداز این مقدمه طولانی می خواستم از آقای رئیس الوزرا یك سئوالی بکنم و یك تذکاری بایشان داده باشم می خواستم به بینم دراین وقایع اخیره که دراین دوسه روز اتفاق افتاده و برای جلوگیری از نقض این مراد چه اقداماتی فرموده اند (واز قراری که بنده شنیده ام بیشتر از روی جهالت و نادانی پیش آمده است) والبته باید کاملا جلوگیری بکنند وعملا ثابت کنند همانطور که مجلس شورای ملی در حفظ حقوق اتباع مملکت متفق الکلمه است دولت هم دراین موضوع کاملا موافق است ونظریات مجلس را تأیید می کند درخاتمه هم لازم میدانم این قسمت راعرض کنم که دراین قضیه ازطرف علماء و دانایان هم جلوگیری بعمل آمده است و تاحدی که توانسته اند بوظیفه خودشان عمل فرموده اند و بمردم نصیحت کرده اند ومابقی هم اگر تابحال ساکت بوده اند واجب کفائی دانسته اند و شاید بعد ازاین واجب عمومی بدانند وثابت کنند که مسلمانها حقوق ملل مختلفه را که تابع ایران هستند حفظ می کنند والبته هیچکس این تصور را نمی کند که دشمنان اسلامیت بعض اوقات می گویند که نعوذبالله اسلامیت باحفظ حقوق وآزادی مخالفت دارد: وبنده عرض میکنم آزادی نوع بشر کاملا موافق باقوانین مقدسه اسلامی است (ازطرف نمایندگان احسنت احسنت)

رئیس الوزراء — فرمایشات شاهزاده سلیمان میرزا از جنبه نصیحت و ارشاد حقیقتاً قابل تقدیر تحسین است البته افراد یك جمعیتی هریك وظایفی دارند وظیفه آقایان نمایندگان وآقایان علماء این است که در یك چنین مواردی مردم را نصیحت کنند وظیفه دولت هم این است که مواظب قانون باشد وجلوگیری ازنقض قانون کند وراجع بوقایع اخیره هم دولت فوق العاده متأسف است ولی هم بوظیفه نصیحت وارشاد وعمل کرده وهم بوسیله اعمال قوه ازنقض قانون جلوگیری کرده وبه آقایان علماء هم که دارای این عقیده هستند مذاکره شده والبته ایشان هم باید وظیفه عمل می کنند و کرده اند ودولت هم بوسیله قوائی که در دست دارد همه طور اقدام در حفظ نظم و آسایش طبقه کلیمی ها که مقصود شاهزاده سلیمان میرزا هم آنها بودند نموده است و معلوم است که دراین قضیه بعضی تجاوزات مختصر ازطرف عوام واشخاصی که مطلع بحدود قانون نیستند شده است

ولی اشخاصی که نقض قانون را کرده اند تعقیب و تنبیه خواهند شد فعلا یك وسائل کافی در حفظ نظم برقرار شده که کلیمی هادر کمال راحتی و آسودگی می توانند دکاکین خودرا باز کرده مشغول کسب و کار خودشوند و بنده با کمال صراحت در مجلس شورای ملی عرض می کنم که بهیچوجه نا امنی برای آنها نیست ودر کمال آسودگی می توانند بکسب و کار خود مشغول شوند ویکی دو موردهم که متأسفانه نسبت به آنها مزاحمتی شده است دولت با کمال جدیت در تعقیب قضیه هست و مرتکبین را تنبیه می کنند.

از طرف نمایندگان صحیح است احسنت .

رئیس — جمعی از آقایان اجازه خواسته اند ولی بعداز جواب آقای رئیس الوزراء گمان ندارم مذاکراتی لازم باشد .

از طرف بعضی از نمایندگان صحیح است

مدرس — مذاکرات یك کلمه کسر دارد اجازه می فرمائید عرض کنم؟

رئیس — دستور جلسه فردا اولا بودجه وزارت فوائدعامه. ثانیاً لایحه اعتبار برای مخارج بنای بروج اقامتگاه مستحفظین امنیه درحدود کرمان.

ثالثاً لایحه انتقال کارخانه چراغ برق سلطنتی بحضرت معصومه سلام الله علیها

آقا سید یعقوب — تقاضا می کنم راپورت کمسیون عرایض هم درجلسه آتیه قرائت شود.

رئیس — مسائل متفرقه جزو دستور پنجشنبه است. آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب- بنده در آن جلسه هم استدعا کردم که مستمریات جزو دستور شود که تکلیف فقراء هم معلوم شود.

رئیس - تقاضا بفرمائید مستمریات جزو دستور یکروز مخصوص بشود زیرا بااین ترتیب گمان نمی کنم وقت داشته باشم آقای تدین (اجازه)

تدین — درضمن بیانات شاهزاده سلیمان میرزا ...

رئیس - این مسئله حتم است وتصور می کنم تعقیب نشود بهتر است. آقای مدرس وجمعی دیگرهم اجازه خواسته اند ..

مدرس- پس اجازه بفرمائید درجلسه دیگر عرایض خودرا بکنم

(آقای رئیس حرکت فرموده ومجلس نیمساعت بعداز ظهر ختم شد)

مؤتمن الملك

جلسه صدوچهلم
صورت مشروح مجلس یوم یکشنبه دوم صفرالخیر ۱۳۴۱ مطابق اول میزان ۱۳۰۱

مجلس دو ساعت و نیم قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید

(صورت مجلس یوم شنبه ۳۱ سنبله را آقای منتصر الملك قرائت نمودند)

رئیس- نسبت بصورت جلسه ایرادی هست ؟ شاهزاده سلیمان میرزا

(اجازه)

سلیمان میرزا- عرایضی که دیروز بنده راجع بقضایای اتفاقیه این چندروزه کردم نظریه عموم آقایان بود وهمه آقایان هم تصدیق فرمودند ولی در صورت جلسه طوری نوشته شده مثل اینکه بنده منفرداً این اظهارعقیده را کرده ام وعقیده شخصی خودم را اظهارداشته ام. اگر طوری نوشته شود که معلوم شود عقیده عموم آقایان وکلاء بوده است که بنده بعرض رسانده ام گویا بهتر باشد.

رئیس- ازهمین قرار اصلاح میشود آقای محقق العلماء.

(اجازه)

محقق العلماء - اینطور که در صورت جلسه نوشته‌اند من عقیده داشته‌ام اینطر رنیست من عقیده‌نداشتم اهم‌ازاینکه فرامین دولتی صادرشده باشدیا نشده‌باشد نباید مالیات بدهند عرض کردم این ماده دوجزء دارد یکی آن قسمتی است که‌فرامین دولتی‌صادرشده وبیکی هم قسمت دیگر و اگراینطور باشدخوب‌است موقوفات‌مدارس هم افزوده شود.

رئیس- این یکی‌هم اصلاح میشود آقای حاج شیخ اسدالله

(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - راجع به فرمایش شاهزاده سلیمان میرزا درصورت جلسه اشکالی‌نبود فرمایش ونطق‌ازطرف شاهزاده سلیمان‌میرزابود حالا اگربناشود اصلاح شود نمی دانم بچه نحو و کیفیت اصلاح خواهد شد.

رئیس - اصلاح می شود می‌بینید اگر پسندیدید فبها والا درثانی اصلاح می‌شود چون عده برای رأی گرفتن کافی نیست تصویب صورت جلسه می ماند برای بعد.

سلیمان‌میرزا — اجازه‌می‌فرمائید توضیحی راجع عرایض دیروز خود عرض کنم.

رئیس - بفرمائید.

سلیمان‌میرزا-دیروزبنده‌میخواستم موادی را که راجع است بحقوق ملت ایران عرض کنم وباین جهت اصل‌هشتم و وسایر اصول را درنحت نظر آورده وعرض کردم رکویا سوء تفاهمی رخ داده است درصورتی که همه آقایان می دانند اثبات امری نفی سایر کارها را نمی کند و چون آن‌ماده را که عرض کرده‌ام نخوانده‌ام‌شاید عرایضم یك‌قدری‌ناقص باشد بنابراین‌برای رفع سوء تفاهم عرض می کنم آن مطالبی را که عرض کردم راجع به کلیات قانون اساسی بود....

راجع بکلیات قانون‌اساسی بودوابداً هم قابل تغییر وتردید نیست از آن جمله اصل ششم است که می نویسد جان و مال اتباع خارجه مقیمین خاك ایران مأمون و محفوظ است مگر در مواردیکه قوانین مملکتی‌استثناء می کند وآنچه‌دیروزصحبت شد مطابق اصل ششم بود که عرض کردم ما قسم خورده‌ایم اصل ششم وهشتم وسایر اصول‌قوانین اساسی راکاملا حفظ کنیم و گویا عرض کرده‌ام باید جان و مال اتباع داخله را حفظ کنیم در صورتیکه هیچ تفاوتی بین جان ومال افراد داخله وخارجه نیست‌بعلاوه یك لفظی را هم‌دربین صحبت اشتباهاً عرض کرده‌ام. عوض اینکه عرض کنم واجب‌عینی‌عرض کرده‌ام واجب‌عمومی تقاضا دارم این را هم‌اصلاح فرمایند

رئیس- حالا عده برای رأی گرفتن کافی است پس از این اصلاحات صورت جلسه تصویب شدبودجه وزارت فوائدعامه مطرح است ماده هفتم ۳۶۰۰ تومان است آقای رفعت‌الدوله

(اجازه)

رفعت الدوله - ازمعاون وزارت‌فوائد عامه سؤال می کنم که این مدرسه‌رنگرزی که نوشته‌اند ۳۶۰۰ تومان مخارج آن است آیااین مدرسه عایدات هم‌داردیاخیر شعباتی هم درولایات پیدا خواهد کرد یا داشته است‌یادارد؟ وآیا امسال منافعی بر این مدرسه مترتب است؟ یا درسال های آتیه منافعی پیدا خواهد کرد؟ و آن گمرکی که مجلس برای قالی‌های‌جوهری تصویب کرد.

(بعضی از نمایندگان - مجلس‌چنین چیزی تصویب نکرد)

رفعت‌الدوله - تصویب نکرد؟ بسیار خوب اشتباه‌شده خواستم آقای‌معاون‌وزارت فوائد عامه توضیح بدهند که آیا پارسال وسالهای قبل شعبات این مدرسه درولایات دائره بوده است یاخیر؟ اینها را توضیح بدهند وتشریح نمایند

معاون‌وزارت فوائدعامه- نظر بسؤالی که نماینده محترم فرمودند لازم دانستم مختصری از ترتیب مدرسه رنك‌رزی‌بعرض آقایان برسانم درسال ۱۳۴۳ که ابتدای تعیین حقوق‌معافیت‌بجهت قالی‌های‌جوهری بود که گمرك مأخوذ دارد درآن سال‌دولت لازم دانست یکنفر شمیست بجهت‌تشخیص رنگهای جوهری ورنگای ثابت استخدام نماید.

این‌بود که یك نفر شمیست کنترات کردند وبطهران آمد ووظیفه او این بود قالی‌هائی که درطهران حاضرمی‌شدتشخیص بدهد کدام جوهری و کدام ثابت است و این مسئله فقط انحصار بقالیهائی داشت که بطهران می‌آمد درصورتیکه قسمت عمده صدور قالی ازایالات وولایات و سرحدات بود و برای‌اینکه لازم بود در آنجا هم اشخاصی باشند که بین‌قالیهای جوهری و ثابت تمیزبدهند گمرك مجبورشد یکعده‌از مأمورین‌خودرا که بایالات‌وولایات‌وسرحدات میفرستد این علم راآنها بیاموزد تابتوانند رنگهای ثابت وغیره ثابت‌را تشخیص‌بدهند این بود که قبل ازآنکه آن مأمورین را بنقطه مأموریتشان اعزام دارد آنها را مجبورمی کردوچند صباحی نزد این‌شمیست آمده یك معلومانی‌خیلی‌جزئی می‌آموختند و میرفتند بنقاط مأموریتشان که در آنجا ضمناًقالی‌های رنك ثابت را ازقالی های جوهری تشخیص دهند.

ولی مسلم است که این مأمورین به واسطه قلت مدت نمی‌توانستند آنطور که باید وشاید اطلاع حاصل کنند واین مسئله باعث شکایت تجار شده‌بودوحقیقتاً هم‌حق داشتند زیرا اطلاعات این مأمورین ناقص بود این مسئله سبب شد که یك مدرسه رنك رزی در طهران تأسیس شودکه تا یك اندازه ترتیب شناختن و ساختن وتشخیص رنگها درتحت ترتیبات علمی تدریس شود وگمرك در دوره اول مدرسه قریب ده نفرشاگرد باین مدرسه فرستاد وچون اغلب این شاگردهااشخاصی بودند که تازه‌ازمدرسه خارج شده ودارای معلوماتی بودند درمدت یکسال توانستند درواقع علوم رنك‌رزی‌راباموزند وبعدهم به‌نقاط مأموریت خود رفته رفع اشکال شد.

ولی نظردولت این‌نبود که فقط یك ممیز معینی دراین مسئله تعیین کند بلکه مقصود دولت این‌بود که تجارت‌وترقی‌قالی را حفظ وازبافتن قالیهای جوهری که‌سبب شکست تجارت شده جلوگیری نماید ودر نظر گرفته بود بتوسط‌این مدرسه‌رنگهای نباتی که سابقاً معمول بود و در قالیها استعمال میشد مجدداً معمول و رنك های آنیلین که تا یك اندازه بواسطه ارزانی و سهولت درکارقالی‌بافها مقدار زیادی به ایران آورده وسبب شکست تجارت قالی شده بود متروك شده وقالی بافها راتشویق کند که رنگهای‌سابق ورنگهای جوهری ثابت که ضمیمه رنك‌های نباتی ثابت است آنها را استعمال نمایند‌این مدرسه رادائر نمود نمود وشاگردانی هم که این مدرسه قبول اولاد صباغها هستند که همه بی چیز وفقرید ودولت بجهت تشویق آنها درماه بهر کدام یك چیزیهم می‌دهد که هم‌تشویق شده وهم اعاشه نمایند زیرااین شاگردان نمی‌توانستند ازصبح تا غروب در مدرسه مشغول رنگرزی باشند بدون اینکه کمکی ازطرف دولت ایران اعاشه آنها بشود.

خودشان هم می گفتند اگر ما در خارج کاربکنیم لااقل اجرتی بما میدهند که ارتزاق نمائیم ودراین مدرسه علاوه براینکه شاگردها تحصیل می کنند سایر صباغها هم می‌توانند درآنجا حاضرشده و ازعلوم رنگرزی بهره‌مند شوند و این مدرسه تا یك اندازه هم اسباب تشویق رنگرزها را فراهم آورده است و دوره تحصیلات شاگردان آنجا را هم دو سال معین نموده‌اند وتحصیلات آنجا را هم دو قسمت کرده‌اند یك قسمت تحصیلات علمی ویك قسمت تحصیلات عملی ازصبح تاظهر مشغول تحصیلات علمی و از ظهر به بعد مشغول تحصیلات عملی‌می‌باشند وشاگردان مکلفند که دردوره تحصیلات خودشان از چهاررنك ثابت‌نباتی که‌رناس ونیل وقرمز دانه واسپوراك باشد یك مجموعه تهیه نمایند وازاین چهاررنك نباتی ۱۷۰رنك ثابت مختار تهیه می‌نمایند ودر آخر سال این کلکسیون خودشان را بمدرسه تقدیم می کنند که بعنوان یادگار در مدرسه می‌ماند.

ودراین اواخر که راجع بامر قالی صحبت می‌شد آن کلکسیون ها که از رنگهای مختلف ترتیب داده شود شده بودبه‌کمیسیون فوائد عامه آمد وآقایان اعضاء کمیسیونهم بدقت آنها را ملاحظه نمودند وخیلی هم طرف توجه شد

رئیس - آقای‌آقاسید فاضل موافقند یا مخالف؟

آقا سید فاضل - بنده با یك‌قسمت موافقم وبا یك قسمت مخالف.

رئیس - بفرمائید.

آقا سید فاضل - بنده اساساً با تشکیل این مدرسه رنگرزی و امثال این قبیل مدارس صنعتی بسیارموافقم ولی در اینکه این مدرسه جزء وزارت فوائد عامه باشد مخالفم واگرهم قبول کنم جزوفواید عامهٔ باشد گذشتن‌آنرا درضمن این بودجه هیچ صحیح نمی‌دانم وعقیده‌ام این است این مدرسه هم مثل سایر مدارس جزو وزارت معارف باشد زیراچون در این‌هم مثل سایرمدارس علم‌وعمل تدریس میشود بایستی درتحت نظارت‌معارف باشد وبعلاوه دولایحهٔ دیگرهم که یکی راجع به‌تأسیس شعب‌مدرسه رنگرزی در کرفانشاه‌و کاشان ویکی دوجای دیگر ویکی هم راجع به گرفتن صدوچهارازقالیهای پست‌جوهری‌و صدهشت‌ازقالیهای‌عالی تر است به کمیسیون آمده عقیده من این است موضوع این مدرسه هم حالا مطرح نشود وبماند با آن دولایحه یکمرتبه بمجلس آمده ویکمرتبه بگذرد والا یکقسمت جزء وزارت فوائد عامه‌ویکقسمت جزء گمرك ویك قسمت‌جزو جای دیگرصحیح نیست و من اینطور را ناقص می‌دانم.

رئیس — آقای زنجانی موافقند؟

آقاشیخ ابراهیم زنجانی - بنده دو سه فقره سؤال دارم.

رئیس - آقای حاج میرزاعبدالوهاب موافقید یا مخالف؟

حاج میرزا عبدالوهاب — بنده مخالفم.

رئیس — آقای آقا سید یعقوب چطور؟

آقاسید یعقوب - بنده موافقم.

رئیس - بفرمائید.

آقاسید یعقوب - اساس مخالفت آقای‌آقاسید فاضل معلوم‌نشد،بواسطه‌چیست

فرمودند با اساسی مدرسهٔ رنگرزی و این قبیل مدارس صنعتی موافقم البته نظربتمام ما وکلا این است که صنایع در مملکت ترقی کند واین قبیل مدارس زیادبشود.

پس اساساً با این مدرسه رنگرزی نمی‌توان مخالفت کرد زیرا اول عقیدهٔ ما این است که دارای یك‌مدارسی بشویم که بتوسط اینمدارس صنایع ما تکمیل شده‌و احتیاجمان ازخارجه قطع‌شود پس دراصل مسئله نمیتوان مخالفت کرد ووزارت‌فوائد عامه که‌مدتی است این مدرسه را تشکیل داده است درتحت تأثیر تشکیل اینمدرسه موفق شده است‌شاگردانی که دراینمدرسه تحصیل کرده‌اند به کرمانشاه عراق و سایرنقاط بفرستند که منافع آن شامل‌حال دولت وعموم ملت شود.

پس منکرمنافع اینمدرسه هم‌نمی‌توان شد واینکه فرمودند باید تمام مدارس در تحت نظارت وزارف معارف باشد بنده‌هم با آن اصل موافقم لکن درقانون اساسی مخصوصاً تصریح شده است مکاتب و ومدارس علمی بایدتحت نظارت وزارت معارف باشدومسلماً این مدرسه باید جزء وزارت فوایدعامه باشدوجود وزارت‌فوائد عامه برای چیست؟

برای همین چیزهای عام‌المنفعه از قبیل‌این قسم دارالصنایع‌ها ومدارس‌صنعتی است وبنده می‌خواستم‌تعجب کنم‌که چرا ۳۶۰۰ تومان بجهة اینمدرسه تصویب کرده‌اند ومن در اینمواقع بقدری نظر وسیع دارم که هر قدر راجع باین قبیل مدارس صنعتی پیشنهاد شود مخالفت نخواهم کرد.

رئیس - آقای زنجانی

(اجازه)

آقاشیخ ابراهیم زنجانی - عرض می کنم دراین صورتی‌که بمن داده‌اند ٤ نفر برای وزارت فوائد عامه از بلژیك استخدام شده‌اندوسالی ۱۸۶۰۰ تومان بآنها حقوق‌می‌دهند.

حالا از وجود آنها چه منفعتی به مملکت رسیده بآن کارندارم البته یکوقت احتیاجاتی درووزارت‌خانه پیدا می‌شود که مجبورمی‌شوند‌اشخاصی را استخدام‌نمایند ولی غرض این است یکی ازآن چهارنفر مستخدم بلژیکی همین‌شخص رنك‌رزاست که آنرا بیك مبلغی کنترات کرده‌اند و حالا بجهت‌اداره کردن مدرسه ماهی‌صد تومان‌علاوه بروجه کنترات باو می‌دهدچرا اینکاررا می کنند؟

مگروقتی این شخص‌در مدرسه‌مشغول تدریس است‌بکاردیگرهم میرسد چراصد تومان باوعلاوه برمأخذ کنترات‌می‌دهند و آیا این صد تومانهم جزواین بوده است یا علیحده است. بهرجهت بعقیده من این صدتومان اضافه بکلی بیمورد است. زیرا این شخص کنترات شده است که کار کند هر کاری را باورجوع می کنند بایدانجام دهند ومی‌خواهم بگویم این مدرسه هم لازم نیست زیرا قبل ازتأسیس‌این مدرسه موقعی که رنگهای‌جوهری بایران نمی‌آمد صباغی ورنگرزی بطور اکمل در ایران شیوع داشت.

پارچه‌ها وقالیهای سابق‌را به‌بینند چه رنگها را هیچ‌یك ازمدارس‌بتوانندبسازند وگمان میکنم اینمدارس‌ومخارج بهیچوجه لازم نباشد بعلاوه باید از ورود رنگهای جوهری‌ممانعت شود تا عمل صباغی بحال اول بر گردد.

معاون وزارت فواید عامه - درخصوص مستخدم اروپائی که وکیل محترم اظهار نمودند لازم است توضیحاً عرض کنم که این شخص ازطرف‌ادارهٔ گمرك فقط‌برای معاینه وتشخیص قالیهای جوهری از غیر جوهری استخدام شده وفقط کار اواین‌بود قالی‌هائی که درتهران حاضر نیستند معاینه کرده رنگجوهری تمیز دهد ودر کنترات اوهم کاریکه برای اومعنی شده همین‌بود وقتیکه‌وزارت‌فوائدعامه درصدد برمی‌آید که یك مدرسه صنعتی تأسیس کند با موافقت اداره گمرك این‌شخص‌راخواستند وباوتکلیف کردند که علاوه برخدمتی‌که موظف بانجام آن هستی باید اداره کردن اینمدرسه را بعهده بگیری که هم قالی‌ها را ممیزی وهم اینمدرسه را اداره کنی و چون اینکارفوق‌العاده بودکه براو تحمیل شد این بود که قرارشد ماهی صد تومان هم بعنوان‌اندیبته باوبدهند که هم‌تشخیص رنك قالی را بدهد وهم درمدرسه تدریس نماید واین شخص هم یکی از اشخاصی هست که درانجام وظیفه خود وتدریس در مدرسه وتعلیم شاگردان نهایت جدیت را بخرج داده است.

رئیس - دراین باب مذاکرات کافی است یا نه؟

(جمعی گفتند کافی‌است

بعضی اظهارنمودند

کافی است)

رئیس - رأی می گیریم آقایانیکه مذاکرات را درماده هفتم کافی می‌دانند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - معلوم می‌شود کافی است.

رأی می گیریم بمادهٔ هفتم بمبلغ سه هزاروششصد تومان

آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اکثرنمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.

ماده هشتم:

بشرح ذیل قرائت شد.

ماده هشتم مصارف (معارج سالیانه) ۲۵۸۸ تومان

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا

(اجازه)

محمد هاشم میرزا - بنده درآن ماده عرض داشتم اینجاعرضی ندارم

رئیس - درماده هشت کسی مخالف نیست؟

آقای دست غیب

(اجازه)

حاج سید محمد باقر دست غیب - استرحاماً خواهش می کنم آقایان التفات بفرمایند.

هیچ‌یك‌ازنمایندگان که‌اینجانشسته‌ایم غرضی نداریم جزاینکه می‌خواهیم آنچه صلاح وصواب دید مملکت است او را بصورت قانون درآورده و مواظبت کنیم اجرا شود.

پس ازاینمقدمه عوض‌میکنم خیلی از چیزها است که مملکت لازم دارد و فقط اختصاصی بمدرسه رنگرزی ندارد ومابايد ترتیب الاهم‌فالاهم نگاه کنیم و کارهای ضروری‌تر وواجب‌تر را تشخیص داده و آنها را مقدم داشته وتصویب کنیم نه‌اینکه هرچه دربودجه نوشته شده‌آن را تصویب کنیم.

البته بنده هم تصدیق می کنم نظر اعضاء کمیسیون بودجه نظر خوبی است ولی آنها معصوم نیستند که‌هیچوقت بخطا نروند.

عرض می کنم‌ما بایستی بااینکه‌متصل ازاطراف فریاد میزنند ما فقریم چیزی نداریم دولت ایران امروز خیلی محتاج بپول است حتی‌المقدورسعی کنیم مخارج را کم کنیم ازیکطرف درماده هفت که مسئله‌رنگرزی‌بوده چون تصویب شددیگر من داخل درمذاکره او نمیشوم که آیا فایده دارد یا ندارد وچون تصویب شده است این مذاکرات خارج از موضوع و بعقیده بنده مسالهٔ بانتفاء موضوع است و چون گذشته است‌بنده هم‌داخل‌این‌مذاکره نمی‌شوم ولی باید ملاحظه کرد اصلاوزارت فوائد عامه درایران چه مصرفی دارد که مجلس بودجهٔ آنرا تصویب کند بایستی فکر کرد که وزارت فوائدعامه چه‌خیراتی امروزدارد که اینهمه بودجه برای آن تصویب می کنیم؟

بنابراین عرض می کنم ماده هشت نصف بیشترش زیادی‌است ولازم نیست و پیشنهادهم می کنم.

رئیس - آقای‌آقاسید یعقوب

(اجازه)

آقاسید یعقوب- اولا آقای‌دست‌غیب وقتی صحبت کردند داخل در کلیات شدند درصورتیکه بعد از اینکه سه ساعت در کلیات صحبت شد بالاخره اکثریت‌مجلس رأی دادند که وزارت فوائد عامه لازم داریم تازه آقا صحبت می کنند وزارت فوائدعامه چه منافعی‌دارد و آقای رئیس هم هیچ نمیفرمایند خارج ازموضوع است وفقط درعرایض بنده می‌فرمایند خارج ازموضوع است بعلاوه آقای دست غیب می‌فرمایند نصف بیشتر مخارج ماده هشت زیاد است آیا وزارت فوائد عامه سوخت زمستان ولوازم‌التحریر نمی‌خواهند؟

درست ملاحظه بفرمائید این اعلامی دراینجا نوشته شده است آیا کمتراز این می‌شود من که‌یك سید فقیری هستم‌نمیشود درخانه من تلفون نباشد چطور می شود وزارت فواید عامه تلیفون نداشته باشد؟

دراین ماده نهایت صرفه جوئی را مراعات کرده‌اندآیا سقا نان نمی‌خواهد؟ آیا می‌شود به‌سقا کمتر ازمابقی‌شش‌تومان دادآقای‌آقا سید محمد باقرملاحظه فرد فرد مردم را نکردند و یك دفعه نسبت بیك مشت فقیر بد بخت اظهار مخالفت فرمودند.

رئیس - مذاکرات کافی است؟

(جمعی گفتند کافی است)

رئیس - رأی می گیریم بماده هشت که ۲۵۶۸ تومان است آقایانیکه‌تصویب می کنید قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.

ماده نهم اعتبار هزار وپانصد تومان مخالفی نیست؟

(اظهاری نشد)

رئیس - رأی می گیریم بماده نهم که هزار و پانصد تومان اعتبار است آقایانی که مادهٔ نهم‌را تصویب می کنند قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس — تصویب شد ماده دهم

(بمضمون ذیل قرائت شد)

حقوق ارباب وظایف سه هزار تومان.

رئیس — آقای کازرونی

(اجازه)

آقا میرزا علی کازرونی — اینجا می‌نویسد حقوق ارباب‌وظایف بازهم‌همان موضوعی است که بنده سابقا در اطراف آن جدیت‌هائی کردم وعرض کردم بنده معتقد نیستم پول مفت به‌کسی داده شود بنده نمی‌دانم این پولی‌که باشخاص داده می‌شود درازاء کدام خدمات مایان است اگردرمقابل این است که‌مدتی‌عمر خودشان را درخدمت بسر برده‌اند بعدهم باید یك استفاده‌هائی بکنند؟

این منطقی نیست؟

بنده عرض می کنم یك استفاده‌هائی درمدت‌خدمت کرده‌اند واگربخواهند بعد ازخدمتشان هم استفاده کنند من مخالفم و

اگر ارباب ترحم وشفقت است اگر روزی آمد که ما قائل بیك چنین اصلی شدیم آنوقت اشخاصی را که بیشتر مستوجب شفقت است اگر روزی آمد که ما قائل بیك چنین اصلی شدیم آنوقت اشخاصی را که بیشتر مستوجب شفقت ورعایت هستند با ملاحظه الاهم فالاهم والاقرب فالا قرب ملاحظه میکنیم واز آنها مراعات خواهیم کرد.

اگر هیچیك ازاینها نیست و درتحت هیچیك ازاین عناوین نمی تواند داخل شود آنوقت ما نمی توانیم تصویب کنیم ومکلفیم رد نمائیم وبنده با این حقوق ووظایف هر کجا باشد مخالفم هر کس هر کجا خدمت می کند باو باید حقوق بدهند.

تصدیق می کنید که مردم بجهت تحصیل شغل چه تشبثاتی می کنند و چه وسائلی بکار می برند بعدهم که شاغل شغلی شدند یك چیزهائی می گذرانند آنوقت بعد از خدمتشان بازهم بآنها وظیفه بدهیم از کجا بیاوریم؟

ما الان درچه حالی هستیم؟

اگر یك وقتی پول زیادی داشتید و خواستید بدهید بنده هم موافقم ولی ما که پول نداریم ومقدم برهمه چیز این است که دیون خودرا ادا کنیم باید بکسانی که هفت ماه وهشت ماه خدمت کرده‌اند وماهی پانزده تومان حقوق دارند بدهیم.

بعقیدهٔ بنده دادن پول به مفتخواران خیلی بد است زیرا حس مفتخواری و تنبلی را زنده می کند.

رئیس — آقای سید فاضل جنابعالی هم مخالفید؟

آقاسید فاضل - بلی.

رئیس — آقای حاج عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب — بنده هم مخالفم.

رئیس - آقای حاج میرزا محمدعلی

(اجازه)

حاج میرزا علی محمد — آقای کازرونی می فرمایند چرا این پول را می‌دهند؟ بنده ازخودشان سؤال می کنم اگر کسی بتجارت مشغول شد آیا اندوخته ازبرای زمان پیری و کوری واولادخودذخیره می کند یانه؟ اگر بگوئید بمستخدم باندازه مواجب بدهند که بتواند برای زمان پیری واولادخود اندوخته وذخیره کند این یك چیزی است که بیش از آنچه تصور کنید بر ما تحمیل نمود بعلاوه اگر مردم را امیدوار نکنید باین که درحال پیری و کوری خودشان وبعد از آنها اولادشان راحت هستند طرق نامشروعی را که دراین مملکت معمول بوده است تجویز کرده اید واگر ما بخواهیم از فوائد نامشروع جلوگیری کنیم بهترین راه این است که مردم را امیدوار کنیم باین که درایام پیری وبعد ازمردن ازاولاد آنها نگاهداری می شود وغیرازاین چارهٔ دیگری نداریم نه این که این مسئله فقط درمملکت ما باشد درتمام ممالك دنیا همین طور است اگر یك نفر تاجر نوکری داشته باشد که مدت عمر خودش را درخانه او بخدمت گذرانده باشد آیا در آخر عمرش اورا بیرون می کند؟ ومی گوید چون نمی توانی کار کنی من تورا لازم ندارم؟ اینها یك چیزهائی است که برای هردولت ومملکتی لازم است وباید نهایت مراقبت را دراین کار بنمایند

رئیس - آقای آقاسید فاضل

(اجازه)

آقاسیدفاضل - بنده حقوق ارباب وظایف وتقاعدرا یکی از مصادیقی می‌دانم که در کتاب شهریه تصویب شده است نهایت این که بعضی از ارباب شهریه شهریه خود شانرا برده بودند در وزارتخانه هائی که چندسال خدمت کرده‌اند اماوزارت فواید عامه که جدیدالتأسیس است گمان نمی کنم بشود تصدیق کرد که مستخدمین آن مستحق حقوق تقاعد باشند وبنا نبود حقوق تقاعد بکسی داده نشود والبته باید درقانون استخدام یك ماده برای مستخدمین فعلی که زحمت کشیده‌اند منظورداشت والا حقوق تقاعد شامل حال نمیشود زیرا حقوق تقاعد ترتیباتی دارد ودرعرض مدت خدمت یك مبلغ ازحقوق آنها کسر میشود وبرای زمان پیری و کوری نگاهداشته می‌شود و چنانچه حضرت والا مخبر کمیسیون هم دربدو این لایحه فرمودند بناشد تعیین شود که این حقوقهائی که بارباب وظایف داده میشود تاچه مدت است واین جا مدت ندارد وبعلاوه نسبت بسه قلم اول بنده پیشنهاد می کنم تنصیف شود نسبت باقلام دیگر عرضی ندارم وجمع این ماده بعد از تنصیف آن سه قلم هزار وهفتصد وبیست تومان میشود

رئیس - آقای سلیمان میرزا

(اجازه)

سلیمان میرزا - اولا مجلس همیشه ازفدارحقوق تقاعدی برای خدمتگذاران بوده واکثریت مجلس بلکه اتفاق مجلس موافق است که از برای خدمتگذاران مملکت حقوق تقاعد بر قرار شود بنا براین اگر آقایان اشکالی می فرمایند شاید ازحالت این اشخاص اطلاعی ندارند بنده می‌خواهم یك شرحی ازحالات این اشخاص که مخصوصا رهین منت معلمی یکی از آنها هستم عرض کنم وآنوقت هیچ مخالف درمجلس نخواهد بود وبنده خیلی خوش وقت شدم وامروز را یك روز تاریخی می‌دانم که درحق استاد فتحعلی بناء که مدتها خدمت کرده است تازه از برای ورثه او ماهی سه تومان برقرار کرده‌اند اگرچه میراثش خیلی کم است و همه می‌دانند که باماهی سه تومان در این مملکت نمی‌شود زندگانی کرد ولی چون اولین دفعه‌ایست که برای ورثه یك نفر بناء حقوق برقرار کرده‌اند برای بنده خیلی اسباب خوشوقتی است یکی دیگر مشهدی رحمن ومشهدی قاسم است که جزء فراشهای مدرسه هستند وزحمات زیادی کشیده‌اند و ماهی ده هزار تومان ازبرای آنها برقرار کرده‌اند دیگری میرزا علی خان مهندس است که تکلیفش معلوم است یکی دیگر احتساب الممالك است که اسم او میرزا سلیمان خان می‌باشد وازمعلمین ریاضی مدرسه دارالفنون بوده است که پنجاه سال قبل در دارالفنون سمت معلمی داشته و اکثر اشخاص که در دار الفنون تحصیل کرده‌اند که یکی از آنها خود بنده هستم اگر معلومات ریاضی داشته باشند ازطفیل وجود آنشخص بزرك است حالا بنده بعداز آنکه پنجاه سال در راه معارف مملکت خدمت کرده است خواسته‌اند از او قدرشناسی بکنید وماهی پنجاه تومان درحق او برقرار شده است وگمان نمی کنم این هم چیزی باشد واگر بخواهند موافق قانون استخدام رفتار نمایند حقوق تقاعد او شاید بیشتر ازاین پنجاه تومان بشود زیرا اگر سالی یك تومان حساب کنیم پنجاه تومان می‌شود ولی بدبختانه معلمین کروح مملکت را آنها زمه‌دار هستند وبواسطه آن ها مملکت ازحیث روحانیت ومعنی ترقی می‌نماید. همیشه خواه درموقع تقاعد وخواه درموقع استخدام حقوق آنها کم بوده است یکی هم مجدالسلطان است که او هم یکی از معلمین قدیم مدرسه دارالفنون است شریف السلطان هم یکی ازاعضاء قدیم وزارت فوائد عامه است که شرح اورا آقای معاون خواهند داد این است شرح حال اشخاصی که در این جا نوشته شده است و هیچ قابل مخالفت نیست

رئیس - آقایان مذاکرات را کافی می‌دانند؟

(جمعی گفتند کافی است)

رئیس - دوفقره پیشنهاد رسیده است قرائت می‌شود

(پیشنهاد آقای کازرونی بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می‌کنم که ماده دهم حذف شود وبجای آن ماده نوشته شود که ده یك از حقوق مستخدمین برای ایام تقاعدشان ضبط شود — میرزاعلی کازرونی

رئیس - درضمن رای بماده تکلیف این پیشنهاد معلوم خواهد شد. پیشنهاد دیگری از طرف آقای آقا سید فاضل رسیده است یك جزئیاتی نوشته‌اند ولی جمع آن هزاروهفتصد و چهل تومان است قرائت می‌شود

(بشرح آتی قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم ۳ جزء ماده نهم حقوقشان تنضیف شود. مجدالسلطان (۴۰) شریف السلطان (۳۵) احتساب الممالك (۲۵) جمع ماده نهم بعد از وضع نصف حقوق این مبلغ می‌شود (۱۷۴۰) تومان — سید فاضل کاشانی

رئیس — آقای آقا سید فاضل توضیح بدهید؟

آقاسید فاضل - بنده تفصیلی را که حضرت والا شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند خصوصاً راجع بمشهدی رحمن و مشهدی قاسم و استاد فتحعلی بناء ومرحوم میرزا علی خان مهندس کاملا موافقم نسبت باقلام جزء هم بنده خیلی تقدیس می کنم زحمات ایشان را قدرشناسی می کنم لکن بااین فقر مملکت بنده پیشنهاد کردم که این حقوق نسبت سه نفر اول تنضیف بشود و دولت ومجلس بآنها مساعدت بکند ونصف این حقوقرا بآنها بدهد.

رئیس - آقای تدین

(اجازه)

تدین - بنده باپیشنهاد آقای آقاسید فاضل مخالفم و اطلاعات خصوصی ازحالات این اشخاص دارم و مخصوصاً میرزاسلیمان خان یکی از معلمین بزرك ریاضی ایران است ودرمملکت تألیفات زیادی کرده است و خدمات زیادی نسبت بریاضیات این مملکت نموده است تصور نمی کنم که دیگر پیش ازاین قابل مذاکره باشد بعلاوه اگر بخواهیم به آنها حقوق تقاعد ندهیم باشخاصی که سال های سال بمملکت خدمت کرده‌اند برمی‌خورد.

رئیس - رأی می گیریم بقابل توجه بودن پیشنهاد آقای آقاسید فاضل آقایانی که پیشنهاد ایشان را قابل توجه می‌دانند قیام نمایند

(کسی قیام ننمود)

رئیس. قابل توجه نشد. رأی می‌گیریم بماده دهم که سه هزار تومان است آقایانی که ماده را تصویب می کنند قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس. تصویب شد در ماده اول هشتصد وچهل تومان کسر شد درماده دوم چیزی کسر نشد. در ماده سوم (۴۸۰) تومان کسر شد. درماده چهارم (۴۴۴۰) تومان ودر ماده پنجم ششصد تومان جمع کل (۶۳۶۰) تومان می شود الباقی (۵۶۶۴۰) تومان

معاون. بنده تقاضا می کنم درقسمت ماده چهارم بودجه وزارت فوائد عامه که یکنفر معمار حذف شده ده تومان بحقوق یکنفر معمار اضافه شود زیرا یکی ازمعمار های درجه اول ایران است وخیلی وجود او مغتنم است و پنجسال است مشغول خدمت می‌باشد واسمش استاد جعفرخان معمارباشی است

مخبر. بنده تصور نمی کنم کمیسیون مخالف باشد

رئیس. چون بمواد رأی گرفته شده دیگر نمی‌شود در این باب مذاکره کرد مگر اینکه درثانی پس از گذشتن بودجه پیشنهاد کنند بالفعل مذاکرات در کلیات است آقای حائری زاده

(اجازه)

حائری زاده. مقدمة عرض می کنم عرایضی که می‌خواهم عرض کنم از طرف رفقای فراکسیونی بنده نیست واین عقیده شخص بنده است ولی گمان دارم عدهٔ هم درمجلس با عقیده من موافق باشند درموضوع نطق آقای حاج آقای شیرازی وقتی خواستند در کلیات مذاکره شود گفتند درموقعیکه بودجه‌ها بمجلس می آید در آن موقع ممکن است در کلیات هم مذاکره کرد بنده حالا می‌خواهم ازاجازه آنروز استفاده کنم واگر یك جملاتی بنظر آقایان جمله معترضه می‌آید استدعا دارم اعتراض نکنند زیرا بالاخره منجر بهمین بودجه خواهد شد ابتدا لازم است که معذرت بخواهم زیرا چندان مأنوس باصطلاحات آقایان وزراء نیستم وبعضی لغات پیدا می کنم و بجای آنها استعمال میکنم چون اصل هجدهم وبیست وهفتم قانون اساسی واصل شصتم وشصت ویکم ونود وچهارم ونود و ششم ونود ونهم متمم قانون اساسی اصول وظایفی برای ماها ووزراء معین میکند و کار عمدهٔ که ما داریم این است که ببینیم مخارج مملکتی بچه میزان است آن میزان را که برآورد کردیم تصویب کنیم که از موکلینمان این مخارج گرفته شود کار اصلی ما همین است سایر کار ها فروعات است وبا حقیقة مخارج کلی را معلوم نکنیم نمی توانیم بموکلین خودمان تحمیل کنیم که باید فلان مبلغ میپردازند وزراء هم که کار کن و مستخدم ملت هستند حق ندارند تا وقتی ما تصویب نکرده ایم یکشاهی برای مخارج خودشان ازموکلین ما بخواهند در قانون اساسی این اصولی را که اشاره کردم تصریح میکند و این جمله را هم آقایان اعتراض نفرمایند که بالفعل بودجه فواید عامه مطرح است وبودجه آن شصت هزار تومان است و قابل مخالفت نیست صحیح است در صورتیکه اسم آنرا هم وزارت فوایدعامه بگذاریم بلکه بگوئیم یك اداره مطالعات درامورعمومی تشکیل می‌دهیم که بتواند عایدات بزرگی برای مملکت پیدا کند این اندازه بودجه را لازم دارد ولی بنده راجع بکلیه امورعرضی دارم وعرض میکنم قانون اساسی مسئولیت بیشتر که وزراء را اشاره میکند و میگوید وزراء درخرابی وآبادی ما هم شرکت دارند و نمی توان خرابی های یك وزیر را سایر وزراء ازخودمان رفع نمایند واظهار کنند بما مربوط نیست آقایان وزراء هنوز بودجه های خودشان را بمجلس تقدیم نکرده‌اند مثلا در همین بودجه وزارت فوایدعامه در جلسه اسبق اشاره شد که هنوز بودجه راهها را بمجلس نیاورده وزارت مالیه هنوز بودجه خود را کاملا بمجلس تقدیم نکرده است وزارت جنك هنوز بودجه خودش را تکمیل نکرده است ونیاورده است

(بعضی ازنمایندگان چرا آورده است)

حائری زاده. و خودش هم حاضر نمی‌شود. بلی بنده هم موقعیکه آقای وزیر جنك بودجه وزارت جنك را آوردند در مجلس بودم ولی بعد ششصد هزار تومان برای تزیید قوای امنیه پیشنهاد کردند وصورت خرجش را نیاوردند

رئیس. راجع بکلیات این قانون اظهاری؟ بفرمائید

حائری‌زاده. آخر راجع باین بودجه می شود

رئیس. این مطلب راجع بکلیات این قانون نیست شما باید راجع بکلیات قانون بودجه وزارت فواید عامه مذاکره نمائید.

حائری زاده. عرض کردم آقای حاج آقای شیرازی اجازه داده شده که در موقع بودجه می‌توانند در کلیات امورمملکت مذاکره نمائید

رئیس. شماهم می‌توانید در کلیات این قانون مذاکره نمائید ولی در کلیات امورمملکت نمیشود مذاکره کرد

حائری‌زاده. بنده عرایضم را راجع باین قانون سابقاً عرض کردم وحالا دیگر وقت مجلس را نمی خواهم تلف کنم حالا که اجازه داده نمی‌شود هیچ عرض نمیکنم

رئیس. بعد از آنکه ماده الحاقیه پیشنهاد شد ترتیب مذاکرات تغییر می کند زیرا ابتدا فقط مذاکرات در ماده واحده بود ولی حالا چون دوماده شده است باید بعد از آنکه درماده دوم مذاکره شد ورأی گرفتیم بکلیات بپردازیم ماده واحده که ماده اول است قرائت میشود وپس از آن رأی می گیریم

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده اول. مجلس شورای ملی بودجه وزارت فوایدعامه را مطابق صورت ضمیمه که منتهی بر چهار فصل وده ماده وبالغ بر پنجاه وسه هزار وششصد وچهل تومان بودجه اداری و هشتهزار تومان حقوق تقاعدی اعضاء وزارتخانه مزبوره است تصویب می نماید

رئیس. رأی می گیریم آقایانیکه ماده اولی را تصویب می کنند قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس. تصویب شد. ماده دوم

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده دوم. حقوق تقاعد و شهریه معینه دراین بودجه تا موقع تصویب قانون استخدام ازمجلس شورای ملی پرداخت و پس ازآن دارندگان حقوق مشمول مواد آن قانون خواهند بود حقوق دیگری بهر صیغه که باشد (مستمری و شهریه وغیره) بصاحبان این حقوق تأدیه نخواهد شد

رئیس. مخالفی نیست؟

(اظهاری نشد)

رئیس. رای می گیریم بماده دوم بترتیبیکه قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند

(اکثر قیام نمودند)

رئیس. تصویب شد مذاکرات در کلیات آماده میشود

حائری‌زاده. اجازه می‌فرمایند؟

رئیس. مذاکرات شما خارج ازموضوع بود

حائری‌زاده. آخرش مربوط بهمین بودجه میشد منتهی اجازه نفرمودید عرض کنم حالا اجازه می‌فرمائید

رئیس. بفرمائید

حائری زاده - عرض کردم وزراء مسئولیت مشترکه دارند ما نمی توانیم یك بودجه را تصویب کنیم وسایر بودجه ها را ندانیم چیست وقتی باید بودجه ها تصویب شود که کلیه مخارج تقریبی مملکت را در نظر گرفته باشیم وبدانیم که آیا ممکن است ملت این مخارج را تحمل کند یا خیر هنوز کلیه بودجه ها بمجلس نیامده وما اطلاع کامل در اینموضوع نداریم و بنده خودم مأیوسم که بتوانیم کاملا بودجه‌های مملکت را تصویب نمائیم و بموقع اجرا گذاریم زیرا برفرض هم جرح وتعدیل شده ما مطمئن نیستیم آنرا بموقع اجرا گذارید ما نمی خواهیم یك بودجهٔ تصویب نمائیم که در دفتر مجلس ثبت و آقایان وزراء هم در دفاتر خود ضبط نمایند ولی درخارج بموقع اجرا گذارده نشود بعقیده بنده احترام قوانین عادی که یکی همین قانون بودجه است کمتر ازاحترام قانون اساسی نیست. قوانین اساسی و عادی مملکت با وجود مجلس شورای ملی نقض می‌شود ماهر روز وقت خود را ضایع می کنیم!!! ملت را گول میزنیم واسماً قانون بودجه می‌نویسیم من عقیده دارم که باید ابتدا تکلیف خودمان را باوزراء راجع بقانون اساسی معین کنیم تا مطمئن شویم که از مجلس می گذرد بموقع اجرا گذارده می شود در ابتدائی که بودجه وزارت فوائد عامه بمجلس آمد وبعضی از آقایان اظهار مخالفت نمودند وزیر فواید عامه بطور تعرض از مجلس خارج شدند دربدو امر برای دفاع حاضر نشدند ولی بعد بجهاتی درجلسه بعد حاضر گشتند. آقای وزیر جنك لوایحی که تقدیم کرده‌اند برای دفاع آنها در کمیسیون و مجلس حاضر نمی شوند لوایح زیادی از قبیل حقوق تقاعدی نظامی ها و ساختن بروج وغیره بمجلس تقدیم کرده‌اند و در موقع مذاکره در کمیسیون آقای رئیس‌الوزراء عوض ایشان دفاع می کند. من می بینم که روزنامه نویس در این مملکت کتك می‌خورد تبعید می‌شود امین مالیه در فلان نقطه مورد حمله نظامیها واقع می‌شود اصول کلی قانون اساسی دارد لغو می‌شود آنوقت ما قانون عادی می‌نویسیم؟ ما وقت خودمان را ضایع می کنیم و خودمان را گول می‌زنیم ما بودجه برای کسی می‌نویسیم که مطیع اوامر مملکت باشد ونوکر مملکت باشد نه برای آقا وارباب

رئیس — باز از موضوع خارج می شوید.

حائری زاده — بنده از کلیات خارج نشده‌ام زیرا این بودجه وزارت فوائدعامه هم مربوط بسایر بودجه هااست ومسئولیت مشترك آقایان وزراء هم جائی نرفته است ما باید میزان جمع وخرج مملکت را بدانیم والا درموقعی که چهل هزار تومان شهریه وپول مفت تصویب می‌شود این شصت هزار تومان برای فواید عامه چیزی نیست که مرا عصبانی کند وبلکه من ببینم باین قوانین عمل نمی شود ما در اینجا نماینده مردم بدبختی هستیم که باید حقوقشان را حفظ نمائیم دولت وقتی عامل تکلیف نباشد نوکر مطیع مملکت نباشد برای کی بودجه بنویسیم؟ بودجه را برای آقا وارباب که نمی‌نویسند.

رئیس — اگر بعد از این آقایان از موضوع خارج شوند من جلوگیری نخواهم کرد زیرا آقای حائری زاده از موضوع خارج شدند واین مطلب سابقه خواهد شد و سایرین هم خواهند گفت من هم مثل حائری‌زاده ازموضوع خارج می‌شوم.

(همهمه در بین نمایندگان)

محمدهاشم‌میرزا - ما خارج ازموضوع نمی شویم. البته اگر کسی خارج باشد باید اورا متذکر فرمایند واجازه بفرمایند

رئیس - باین ترتیب نمی‌شود رفتار کرد اگر حرفی دارید وقت دیگر عنوان کنید چرا مطالب را مخلوط میکنید

حائری زاده - اول عرض کردم بنده در اینموقع از کرسی نطق استفاده میکنم و داخل این موضوع شدم

رئیس - مگر نمیتوانید ازطریق دیگر استفاده کنید؟ مگر نمیتوانید استیضاح نمائید؟

حائری زاده - سؤال وشته می‌شود ولی برای جواب حاضر نمی‌شوید

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا

(اجازه)

محمد هاشم میرزا - بدواً یك کلمه عرض می کنم اگر خارج از موضوع نباشد هم راجع بقسمت قانون اساسی که آقایان اعتراض دارند هر کسی بیست سوال کند و طرف هم هر کسی باشد البته جواب خواهد داد و بنده راجع باین قسمت عرضی ندارم اما راجع ببودجه عرض میکنم تمام بودجه ها بودجه فوائد عامه ۰ داخله ۰ خارجه ۰ عدلیه جنك غیر از بودجه وزارت مالیه بکمیسیون آمده است و مشغول رسیدگی هستیم و بودجه وزارت مالیه یقیناً خواهد آمد اما این که فرمودند وزارت فواید عامه را اداره مطالعات امور عمومی بگوئیم معلوم می شود ایشان راجع بلغت اشکال دارند در صورتی که لغت فرق نمی کند چنانچه دیدیم اسم اداره ژاندارمری را یکوقت امنیه گذارده و یکموقع اسمش را فراسوران گذاردند افراد همان افراد بودند منتهی تابلو را عوض می کردند و گمان نمی کنم در لغت اعتراضی باشد خوب بر فرض اسم وزارت فوائد عامه را اداره مطالعات نگذاریم آیا شعبه معدن شعبه جنگلها مطالعه لازم ندارد آیا اگر باشخاص بگوئیم شما در این امور مطالعه کنید حقوق لازم ندارند مجاناً مطالعه می کنید بقول آقای آقا سید یعقوب اگر بسقا بگوئید در عمل آب مطالعه کند پول نمی گیرد، در کدام شعبه که امروز دیدیم مطالعه لازم ندارد اما اگر بفرمائید وزارت فوائد عامه تازه تشکیل شده بنده عرض می کنم از پنجاه و شش تا پنجاه و هفت سال قبل از این در اواسط سلطنت ناصر-الدین شاه هم این اداره بوده است بلکه وزارت معدن و وزارت تجارت هر کدام جداگانه بوده است در سی و دوسال قبل از این آقای حاج صدر السلطنه که در اینجا حاضرند وزیر قواعد عامه بودند بعد آمدند تمام ادارات را بیکدیگر وصل کردند و وزارت فوائد عامه تشکیل داده اند این اداره چیزی نیست که تازه اختراع شده باشد از قدیم بوده است منتهی در مشروطیت تمام آنها را جمع کردیم و در قانون اساسی هفت یا هشت وزیر معین نمودیم و علت این که کمتر از این وزیر قائل نشدند همان طور که فرمودید برای مسئولیت مشترکه وزراء بود و گفتند برای صلاح و صرفه مملکت باید چندین وزیر باشد که باهم مشاوره کنند و نباید فقط بصدراعظم اکتفا نمود بعد یك وقتی وزارت فواید عامه را جزو تلگرافخانه و بعد در جزو وزارت معارف نمودند بعد دیدیم این ترتیب هم صلی نیست زیرا وزارت فلاحت و تجارت بود و برای فواید عامه هم بودجه علیحده نوشته می شد و از نقطه نظر بودجه و صرفه جوئی تفاوتی نمی نمود ملاحظه فرموده اید از وقتی که فلاحت و رنك رزی جزء یك وزارت خانه شده امورش بهتر می گذرد در کدام یك از وزارت خانه ها مطالعات نباید کرد تا در این وزارت خانه بخصوص مطالعات شود؟ این وزارت خانه در همه جای دنیا یعنی جاهائی که دارای معادن و راههای آهن هستند از وزارت خانهای نمره اول و دوم شمرده می شود و در ایران که هم از حیث فلاحت و هم از حیث معدن باید ترقی کند باید سعی نمائیم که بر توسعه وزارت فلاحت و فوائد عامه بیفزائیم و چون وکیل نمی تواند بر بودجه چیزی اضافه نماید بنده بهمین بودجه قانع می شوم و الا بعقیده بنده بودجه وزارت فواید عامه و فلاحت و معادن خیلی بیشتر از این مبلغ باید باشد مثلا یکی از چیز هائی که خیلی بنظرم ناقص آمده و یادآوری می کنم این است که بعقیده بنده خیلی بموقع است مدرسه رنك رزی در تحت نظر آقای کمال-الملك رئیس صنایع مستظرفه گذارده شود زیرا باین ترتیب تناسب رنك ها را نسبت به یك دیگر از حیث خوبی و بدی بیشتر تشخیص می دهند این است که اگر در تحت نظر ایشان باشد خیلی بهتر است و امیدوارم آقای وزیر فواید عامه هم در دفعه دیگر که بودجه را تقدیم می کنند این موضوع را در نظر بگیرند و من هم تقویت خواهم کرد خلاصه این بودجه در همان حدودی که در برج قوس بوزارت فواید عامه اعتبار داده شده نوشته شده است و گمان نمی کنم بتوانیم وزراء دیگر را باین حدود متقاعد نمائیم و واقعاً هم بعضی از آنها نمی توانند متقاعد شوند که در همان حدود مصوبه مسئولیت را قبول نمایند بنابر این بنده عقیده دارم هر چه زودتر باین بودجه رأی داده شود و بسایر بودجه ها بپردازیم ۰

رئیس — در کلیات مذاکرات کافی نیست ؟

(جمعی گفتند کافی است)

رئیس - رأی می گیریم ببودجه وزارت فواید عامه که مشتمل بر دو ماده است ۰ آقایانی که تصویب می کنند ورقه سفید و الا ورقه کبود خواهند داد ۰

(در این موقع شروع باخذ آراء شد و بطریق ذیل نتیجه حاصل گردید)

عده حضار (۷۲) نفر ورقه سفید علامت قبول (۶۰) ورقه کبود علامت رد (٤) امتناع (۸)

رئیس - ازهفتاد و دو نفر رأی دهندگان بودجه وزارت فواید عامه با کثریت (۶۰) رأی تصویب شد ۰ خاطر آقایان هست که بعد از وقوع قضیه مؤلمه در خاك بختیاری نسبت بجمعی از نظامی ها آقای سردار جنك در این جا بیاناتی کردند دال براین که در صورتی که محقق بشود که این قضیه از طرف بختیاریها صادر شده باشد و ناشی از آن ها باشد حاضرند شخصاً خود و ایلخان در دفع اشرار کاملا اقدامات لازمه بنمایند از قرار معلوم دولت لازم دانسته است که در این مسئله تحقیقاتی بشود وجود خود آقای سردار جنك راهم برای اینکار لازم دانسته اند ایشان هم تقاضا کرده اند چهل روز بایشان برای تحقیقات مرخصی چهل روزه ایشان را تصویب نماید کمیسیون عرایض و مرخصی هم تصدیق کرده حالا باید رأی بگیریم ۰

آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند ۰

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد (خطاب بآقای سردار جنك خودجناب عالی هم اظهاری دارید بفرمائید ؟

سردار جنك - عرایض بنده هم همان است که حضرت اشرف بیان فرمودید و بهیئت هم اظهار کرام وانشاءالله فردا حرکت می کنم و آنچه لازمه حقیقت و صداقت است تحقیق نموده و بعرض اولیای دولت میرسانم ۰

بعد از آن هر امری فرمودند بنده خود و خانواده و ایل و فامیلم برای خدمت بدولت و ملت حاضریم و در سر گوبی اشرار هر کس باشد جاناً و مالا حاضریم ۰

(از طرف نمایندگان — احسنت احسنت)

رئیس - چند دقیقه تنفس می شود

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - راپورت کمسیون بودجه راجع ببروج اقامتگاه مستحفظین کرمان قرائت می شود ۰

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده اول - مجلس شورای ملی مبلغ هفتصد تومان اعتبار برای مخارج بنای سه برج جهت اقامتگاه مستحفظین خط دربند تا حوض خان کرمان تصویب می نماید ۰

ماده دوم - اعتبار مذکور درماده اول بانظارت مالیه کرمان و مأمور فواید عامه صرف و اسناد خرج مثبته آن محسوب خواهد شد فیروز

رئیس - آقای حائری زاده

(اجازه)

حائری زاده - دولت ها تا بحال وسایل انتظامات طرف جنوب را آنطوری که باید فراهم نیاورده اند چنانکه تا بحال دیده ایم این قبیل انتظامات علاوه براینکه مورد فایده نبوده است ضرر هم داشته است در آن نقاط برج می سازند و ابتدا مستحفظ و قراول در آنمکان قرار می گیرند و پس از ششماه یا یکسال که مستحفظین میروند این برجها مأمن سارقین می شود و سارقین در آنجا جایگیر می شوند و اسباب زحمت مردم فراهم می آورند کراراً در آنحدود اتفاق افتاده است که این قبیل بروج را برای اسباب زحمت میشده خراب می کردند باین جهات است که بنده عرض می کنم موقعیکه یك امنیه صحیحی در آن محل مستقر نشود و در آنجا اداره نداشته باشند ۰

بنده عقیده ندارم این قبیل برج ساخته شود و همیشه از این قبیل چیزها سوء استفاده میکنم چندی قبل بود رئیس امنیه یزد حقوق اجزایش را برداشت کرد و فرار کرد و یقیناً آن اعضاء بروج را خالی نموده و میروند و پس از هم سارقین و اشرار در آن بروج می گیرند ۰

بنابراین ساختن این بروج جز تضیع مال چیز دیگری نیست ۰

مخبر - نسبت باین بروج و لزوم تأسیس آنها ایراداتی را که آقای حائری زاده فرمودند شاید از نقطه نظر سابقه بوده و شاید بشود در سابق نظایر و مثلهائی برای آن پیدا نمود ۰

ولی از طرف دیگر باید تصدیق بفرمائید که توسعه دوایر قشونی و تأسیس امنیه بوضعیکه حالیه شروع شده یك ترقی نیست که شبیه بترتیبات سابقه باشد و برای حفاظت نقطهٔ که سابقا مأمن دزدان بود امروز قوائی لازم است و معلوم است این قوا مأمنی می خواهد که بتواند خدمات خود را ادامه داده و در مواقع خطرناك در آنجا پناه برده و از شر دزدان و اشرار محفوظ باشند ناچار از ساختن آن مأمن هستند بنده خیلی خوشوقت می شوم اگر آقای حائری زاده یکوجه حل دیگری پیدا می کردند که هم مأمورین و مستحفظین راه جایگاهی و مأمن می داشتند و هم مجبور بساختن این بروج نمی شدند این راهی اسم برده شده یکی از راههای مهمه است که همیشه مسکن قطاع الطریق و دزدها بوده و یك علت نظامی باید همیشه این راه را حفظ کنند و البته همیشه محفوظ در فصل زمستان و سرما نمی توانند در زیر آسمان منزل نمایند زیرا در این حدود آبادی پیدا نمی شود و اگر هم پیدا شود قابل نیست که مسکن یکعده نظامی باشد بنابراین تصور می کنم نسبت بساختن این برجها هیچ گونه تردیدی نباید داشت و اگر هم یك موانعی موجود است خوب است ایشان هم کمك کنند تا آن موانع برطرف شود و یك طرز مستحکمی پیدا کنند که دیگر نظایر وقایع گذشته تجدید نشود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله

(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده میخواستم متذکر شوم که این راپورت کمیسیون

یك نقصی دارد و آن این است که باید نوشته شود این وجه از محل اعتبار نهصد هزار تومان خواهد بود

مخبر - در پیشنهاد دولت متذکر محل شده بودند ولی البته از نقطه نظر کلی این مطلب صحیح است و ممکن است علاوه شود

رئیس - آقای حائری زاده

(اجازه)

حائری زاده - آقای مخبر فرمودند وجه حل دیگری پیدا کنیم چون خود بنده گرفتار سارقین شده و مرا لخت کرده اند و از اخلاق آنها اطلاع دارم و می دانم که خود این اشخاص مردمان فاناتیك و متعصبی هستند و چندان دست دزدی هم ندارند دست های دیگری آنها را مجبور می کند که به اطراف حمله کرده شرارت کنند و اگر توسط این قوای نظامی که در حدود یزد و کرمان هستند عشایر فارسی را قلع و قمع بکنند و بگذارند آلات دست ملعبه دیگران واقع شوند مسلماً دیگر این ترتیبات واقع نخواهد شد بعقیده بنده کار را از سرچشمه باید اصلاح کرد و نباید گذاشت اسلحه وارد این مملکت شود و تمام اسلحه موجوده را باید از این چادرنشین ها که است ایادی خارجی هستند بیرون آورده و آنها را خلع سلاح نمود و الا با برج ساختن که ده روز مستحفظ در آن اقامت کرده بعد مامن و جایگاه دزدان و سارقین بشود اصلاح نخواهد شد چنانچه اخیراً دیدیم رئیس امنیه حقوق افراد مستحفظ امنیه را خورد مستحفظین هم قلاع را خالی کرده و رفتند و در نتیجه آن استحکامات پناهگاه و بأمن دزدان شد مردمان یزد و کرمان اشخاصی هستند که دستشان کمتر به تفنك آشناست و همیشه مشغول کار رعیتی خودشان هستند و حتی الامکان باید از ورود اسلحه بایران و توزیع بین عشایر احتراز کرد و بالاخره بنده نمی توانم بفهمم که این اعتبار فائده دارد یا نه ؟

رئیس - مذاکرات در کلیات کافی است یا نه ؟

(جمعی گفتند کافی است)

رفعت الدوله - اجازه میفرمائید برای اقناع آقای حائری زاده توضیحاتی عرض کنم

رئیس - نوبت بجناب عالی نرسیده است ۰ رأی می گیریم داخل در شور و مواد بشویم یا نه ؟

آقایانی که تصویب می کنند داخل در شور و مواد شویم قیام فرمایند

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس — تصویب شد ۰ ماده اول قرائت می شود

(بشرح سابق قرائت شد)

رئیس — در این ماده مخالفی هست یا نه ؟

(اظهاری نشد)

رئیس — آقایانی که ماده اول را تصویب می کنند قیام فرمایند

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - ماده دوم قرائت میشود

(مجدداً قرائت شد)

رئیس - آقای رفعت الدوله مخالفید؟

رفعت الدوله - بنده موافقم

رئیس — آقای آقا سید یعقوب چطور ؟

آقا سید یعقوب — بنده هم موافقم ۰

رئیس — آقای حاجی میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده عرض می کنم فواید عامه آن جا ماموری ندارد اگر داشت باشد بنده عرضی ندارم ولی اگر نداشته باشد قید این نکته لازم نیست ۰

رئیس - رأی می گیریم بماده دوم آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد بازدر کلیات اگر مخالفی هست اظهار شود

(اظهاری نشد)

رأی می گیریم بمجموع دو ماده آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند

ارباب کیخسرو - باورقه باید رأی گرفته شود

رئیس - بلی باورقه رأی میگیریم آقایانی که تصویب می کنند ورقه سفید و الا ورقه کبود خواهند داد

(اخذ آراء بعمل آمده آقایان منتصر-الملك و حاج میرزا اسدالله خان کردستانی شروع باستخراج آراء نموده و بترتیب ذیل نتیجه حاصل شد ۰ عده حضار (۷٤) نفر ورقه سفید علامت قبول (٤۳) ورقه کبود (۲) امتناع (۲۹) بیست و نه

رئیس — از هفتاد و ٤ نفر نمایندگان حاضر با کثریت چهل و سه رای تصویب شد

وزیر پست و تلگراف - پیشنهادی است برای اعتبار کشیدن پنجاه و دو فرسخ سیم تلگراف از شاهرود بشیروان برای ارتباطات تلگرافی خط شرق که وزارت پست و تلگراف دائر شدن این خطرا خیلی لازم می داند و تقدیم می شود

رئیس - ارسال می شود بکمیسیون بودجه راپرت دیگری است از کمیسیون بودجه راجع بچراغ برق که چند روز قبل عرض شد و جزو دستور است

(بشرح ذیل قرائت شد)

کمیسیون بودجه لایحه شماره ۱۰۹۶ دولت را راجع به یکدستگاه کارخانه چراغ برق برای روشنائی صحن مطهر حضرت معصومه سلام الله علیها تحت مطالعه در آورده ماده واحده ذیل را برای تصویب بمجلس شورایملی پیشنهاد می نماید

ماده واحده - مجلس شورای ملی تصویب می نماید یکدستگاه کارخانه چراغ برق که از کارخانجات دولت و در عمارت سلطنت آباد است برای روشنائی صحن مطهر حضرت معصومه سلام الله علیها تخصیص و واگذار گردد ۰ مخارج حمل و روشنائی بر عهده دولت نخواهد بود ۰ فیروز

رئیس - آقا سید یعقوب موافقید؟

آقا سید یعقوب — بلی موافقم

رئیس — آقای سلیمان میرزا

(اجازه)

سلیمان میرزا - بنده سؤال دارم

رئیس - بفرمائید

سلیمان میرزا - در کلیات مسئله یعنی روشن نگاهداشتن شهر یا اماکن مقدسه هیچ جای تردیدی برای کسی نیست اما مسئله این است که این دستگاهی که امروزه متعلق بدولت است یکی واگذار ؟ خواهد شد اگر بمتولی باشی واگذار شده بنده - مخالفم زیرا نتیجه این میشود که حضرت معصومه علیها السلام هم مثل حضرت امام رضا علیه السلام مبالغی مقروض می شود چنانچه حضرت رضا علیه السلام هم بالغ بر صد هزار تومان ببانك استقراضی مقروض است و با اینکه جد بزرگوارش را باراحرام کرده معهذا با کمال خجلت باید مبالغی با فرع ببانك مقروض باشد اگر این هم مثل آن ترتیبات است که بنده کاملا با آن مخالفم وعقیده ندارم مال دولت مال شخصی بشود باید حرف ها را صاف و ساده گفت و دور-پوشی هم ندارد مسئله تولیت و اوضاع استانها خیلی خراب است و تمام عوائد آن حیف و میل می شود در این صورت بنده حاضر نیستم مال دولت را مبدل بمال شخصی بکنم مثل اوقاف که حسابش را هیچ نمی دانم همینقدر میبینم در صورت حساب حضرت رضا علیه السلام می نویسد مبالغی با فرع مقروض است آه !! باسم امام از بانك با فرع پول قرض میکنند این از نتیجه متولیان قدیم است ! بازهم تکرار می کنم بعنوان امام معامله ربوی کردن در اثر خدمت متولیان است پس وقتیکه در کار حساب نیست بنده عقیده ندارم مال دولت باشخاصی واگذار شود و حسابش را در روز قیامت در پای میزان عدل الهی بدهد زیرا من وکیل روز قیامت نیستم و وکیل مردم هستم و امروز باید باین حساب رسیدگی کنیم و صریحاً عرض میکنم کسی که بعنوان امام معامله ربوی می کند و مال موقوفه را حیف و میل می کند بزرگترین خائن است و باید [illegible] شود زیرا [illegible] بر خلاف صریح قرآن مجید عمل کرده ماذنوا بحرب من الله صریح قرآن است بنابراین عامل باین عمل باید مجازات شود بعقیده بنده یکی از تقصیرات بزرگ مذهبی مسئله ربا و معامله ربویه است و مجازاتی هم که برای اینکار معین شده جبران پذیر نیست خدا میفرماید فاذنوا بحرب من الله هر کس یکدینار معامله ربوی بکند مثل اعلان بجنك با خداست؟ گرچه همچو شخص فردای قیامت در برابر عدل الهی حساب پس خواهد داد ولی من که وکیل امروز هستم باید مراقبت کنم که این دستگاه چراغ برقی که فعلا مال دولت است بشخص متولی باشی واگذار نشود و چون نقطه نظر اصلی ما این است که یکی از اماکن مقدسه روشن شود بنابراین بهتر این است در اینجا قید شود این دستگاه چراغ برق در تحت نظارت وزارت اوقاف و معارف یا در تحت نظر بلدیه که یکی از ادارات دولتی است اداره شود و بمصرف حضرت برسد والا اگر بعنوان متولی باشی باشد بنده یك چراغ موشی هم باو واگذار شود تصویب نمی کنیم در اصل قضیه که روشنائی شهر و اماکن متبرکه باشد بنده کاملا موافقم و چون در طرز اجرای آن مخالفم خوب است آقای مخبر این پیشنهاد بنده را قبول فرمایند که بیکی از این دو اداره که اوقاف یا بلدیه باشد واگذار شود والا اگر غیر از این باشد بنده مخالفم ۰

مخبر — شاهزاده سلیمان میرزا از بنده سؤال فرمودند که این پیشنهاد ایشان را قبول می کنم یا خیر ؟ لازم است عرض کنم کمیسیون وقتی که رأی داد نظرش بهمین مسئله مقدس که خود شاهزاده سلیمان میرزا و سایر آقایان همه موافقند یعنی روشن شدن آستان مقدسه حضرت معصومه علیه السلام بود ولی کمیسیون بودجه صلاحیت مداخله در آنرا نداشت و بنده هم که مخبر هستم بطریق اولی صلاحیت مداخله ندارم و نمی توانم این پیشنهاد ایشان را قبول کنم ولی گمان ندارم آقایان اعضاء کمیسیون هم مخالف با این نظریه باشند و اگر دولت حاضر بود و اظهار موافقت می کرد البته مسئله سهلتر می شد و چون حالا کسی نیست اگر اجازه بفرمائید ممکن است بنده عجالتاً قبول کنم که برگردد بکمیسیون تا بانظر دولت قضیه در آنجا طرح شود ۰

رئیس — اگر تقاضای ارجاع به کمیسیون می کنید بکمیسیون مراجعه می شود آقای حاج میرزا عبدالوهاب موافقید؟

حاج میرزا عبدالوهاب - بلی موافقم

رئیس — آقای آقا سید محمد تقی طباطبائی

(اجازه)

آقا سید محمد تقی طباطبائی - موافقم

رئیس آقای قمی

(اجازه)

آقا میرزا ابراهیم قمی — موافقم و توضیحاتی دارم اگر اجازه میفرمائید

عرض کنم

رئیس آقای دست غیب

(اجازه)

حاج سید محمد باقر دست غیب موافقم

رئیس آقای شریعتمدار کرمانی

شریعتمدار کرمانی — موافقم

رئیس - آقای مدرس

مدرس - موافقم لیکن میخواستم یك توضیحی عرض کنم

رئیس - آقای حائری زاده

حائری زاده بنده مخالفم

ازقراری که بنده شنیده‌ام تولیت آستانه حضرت رضوی از طرف دولت نظارت می شود ....

(یکنفر از نمایندگان - مذاکره راجع باستانه حضرت معصومه است)

حائری زاده - می دانم بگذارید عرض کنم و عرضم تمام شود دولت من غیر مستقیم یك نظارتی در عایدات و مصارف موقوفه آستانه حضرت رضوی دارد ولی موقوفه حضرت معصومه علیها السلام چیزی نیست و یکعده هستند که عایدات موقوفه را صرف خودشان می کنند این چراغ هم وقتی که آنجا رفت معلوم است چراغهای قدیمی چه می‌شود البته جزء اموال شخصی خدمه خواهد شد ما باید دولت را مکلف سازیم که در آن ها نظارت کند و مواظب باشد که چراغ های قدیمی جزء اموال شخص متولیان نشود اداره فردا هست که باز دولت یك اعتبار دیگری درخواست می کند که چون سیستم چراغ سلطنت آباد قدیم و کهنه بود لازم است برای روشنائی آن جا یك کارخانه جدیدی وارد کنیم و تولید یك محظوراتی می شود

اگر این موقوفات در تحت نظر وزارت معارف و اوقاف یا بلدیه می آید که نماینده دولت در مصارف و عواید موقوفات آن جا نظری داشته باشد در مخارج چراغ هم نظارت کند من مخالفتی ندارم والا اگر جزو اموال شخصی بشود مخالفم

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - عرض می کنم بهترین مصرفی که برای این چراغ فرض می شود همین است که بچنین مکان مقدس نقل شود لکن از آنطرف هم استدعا دارم که وزارت اوقاف در این موقوفاتی که هست از قبیل موقوفات حضرت رضا (ع) وحضرت معصومه علیها السلام مراقبت کامل نماید که حیف ومیل نشود.

آقامیرزا ابراهیم قمی - اجازه بفرمائید بنده توضیح کافی عرض کنم که دیگر این موضوعات گفتگو نشود

رئیس - بنده بمیل خودم که نمیتوانم اجازه بدهم

آقا میرزا ابراهیم قمی - یك صحبت‌هائی می‌شود که اگر بنده توضیح عرض کنم دیگر تکرار نخواهد شد

رئیس - آقای آقا سید محمد تقی طباطبائی

(اجازه)

آقاسید محمد تقی طباطبائی - بنده موافقم وچنین بنظرم می آید که مسئله ربا وحرب من الله در یك وقتی متولی خراسان یك صورت حسابی داده مربوط بکشیدن چراغ برق درحضرت معصومه (ع) نیست بلی باید ترتیباتی بشود که متولیها نتوانند در عوائد اوقاف افراط وتفریط نمایند و بالاخره بنده وجود این چراغ رادر آستان مقدس حضرت معصومه لازم میدانم

مخبر - بنده با آقای وزیر معارف و اوقاف و آقای رئیس الوزراء دراینخصوص مذاکره کردم وخودشان حاضرند و قبول می کنند که در تحت نظر وزارت اوقاف اداره شود.

وزیر معارف و اوقاف - بله بنده هم همینطور قبول می کنم

رئیس - خطاب به آقامیرزا ابراهیم قمی توضیحاتی دارید بفرمائید

آقامیرزا ابراهیم قمی - عرض می کنم از دوره دوم مشروطیت تقریباً تمام رقبات قم بمزایده گذارده شده و کلیه اثاثیه هم دفتر معین دارد وتمام چیزهائی که در خزانه وحرم است ومتعلق بموقوفات حضرتی می باشد صورت وثبت دارد وبدون اینکه در دفتر ثبت شود یك شاهی خرج نمی شود. نماینده اوقاف هم درقم هست ودر تمام آنچه خرج می‌شود نماینده اوقاف دخالت دارد ومتولیان وخدام بهیچوجه نمی توانند تجاوزی نمایند وموقوفات از روی جسما اوقفها اهلها بمصارف معین خودش میرسد بدون اینکه هیچ تفریطی بشود. مصارف آن چراغهائی که فعلا هست معین است وبعداز آنکه چراغ برق کشیده شد البته مصارف آن چراغها صرف تعمیرات و سایر چیزهای لازمه خواهد شد و بنده کمال موافقت را دارم وآنچه را که شاهزاده سلیمان میرزا راجع باوضاع موقوفات قم اظهار کردند تکذیب می کنم وهمچه نیست که ایشان ایراد کردند.

رئیس - با این اصلاحی که آقای وزیر معارف واوقاف قبول کردند خوانده می شود.

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده واحده - مجلس شورایملی تصویب می‌نماید یك دستگاه کارخانه چراغ برق که از کارخانجات دولتی ودرعمارت سلطنت آباد است برای روشنائی صحن مطهر حضرت معصومه سلام الله علیها درتحت نظر ومراقبت وزارت اوقاف تخصیص وواگذار گردد مخارج حمل وروشنائی برعهده دولت نخواهد بود.

رئیس - جمله (درتحت نظر وزارت اوقاف) اضافه شده چون عبارت تغییر کرد ممکن است موافقتها و مخالفتها هم تغییر کرده باشند آقای دست غیب مخالفید یا موافق.

حاج سید محمد باقر دست غیب - بااین ترتیب مخالفم

رئیس - بفرمائید

حاج سید محمد باقر دست غیب - مخارج روشنائی را دولت نخواهد داد واز استانه گرفته میشود خوب است بفرمائید عبارتی که اول نوشته شده با اضافه لفظ نظارت فرقش چیست؟

مخبر این مسئله را که فرمودند اسباب تعجب است زیرا موافق قانونیکه ازمجلس گذشته وعمومیت دارد وزارت اوقاف در کلیه رقبات موقوفه حق نظارت دارد و کلیه مسائل مالی باید درتحت نظر او باشد این مسئله هم چون مسئله مالی است لذا قید شده که در تحت نظر اداره اوقاف باشد این برای این است که از این چراغ استفاده کامل شده ودرضمن از بعضی تجاوزات جلوگیری شده باشد و هیچ اشکالی هم ندارد واین در واقع توضیحی است چون خود دولت هم مساعد بود و در قبول این اصلاح نظر مساعد داشت لذا تصدیق کردیم این جمله هم اضافه شود

رئیس - آقای شریعتمدار

(اجازه)

شریعتمدار کرمانی - عرضی ندارم

رئیس - آقای آقاسید فاضل

(اجازه)

آقا سید فاضل - بنده اساسا از اینکه دولت دستگاه چراغ برقی که بی‌مصرف افتاده تقدیم حضرت معصومه می نماید کاملا موافقم ودر کمیسیون هم کمال موافقت را داشتم ولی بااین الحاق مخالفم زیرا معلوم است مطابق موادیکه ازمجلس گذشته کلیه موقوفات تحت نظر اوقاف است واگر حالا ما این جمله را اضافه کنیم باید یك مأمور مخصوص برای حفظ این چراغها بقم برود واین ترتیب متضمن مخارجی خواهد بود پس بهتر این است که این را هم مانند سایر موقوفات که طبعاً در تحت نظارت ادارهٔ اوقاف است بحال خود باقی گذارد.

وزیر معارف واوقاف — درقم اداره اوقاف هست و موقوفات استانه مقدسه هم مرتب ودر تحت نظر اداره اوقاف میباشد وبااین ترتیبی که نوشته شده مامور مخصوصی به آنجا میرود و همان ماموریکه درسایر چیزها دخالت ونظارت دارد دراین امرهم نظارت میکند

رئیس — رأی میگیریم بماده به طوریکه قرائت شد آقایانی که تصویب می کنند ورقه سفید و الا ورقه کبود خواهند داد

(اخذ و استخراج آراء بعمل آمد و نتیجه بترتیب ذیل حاصل شد)

عده حضار (۷۲) ورقه سفید علامت قبول ۶۹ امتناع (۳)

رئیس — عده حضار هفتاد ودونفر با کثریت شصت ونه رأی تصویب شد جلسه آتیه پس فردا سه ساعت ونیم قبل ازظهر دستور لایحه ممیزی عمومی خواهد بود

آقای اقبال السلطان

(اجازه)

اقبال السلطان — لایحه مالیات نوافل مدتی است از کمیسیون قوانین مالیه گذشته است وطبع وتوزیع هم شده است ویکقدری از مالیات حالیه راهم تخفیف می‌دهد اگر اجازه فرمائید برای پس فردا مطرح شود

رئیس - هر دو لایحه مطرح خواهد شد.

آقای رئیس التجار

اجازه

رئیس التجار - مسئله قالی ها از کمیسیون فوائد عامه گذشته ومدتی است تجار منتظرند نتیجه آنرا به بینند واستدعا کرده زودتر از تصویب مجلس بگذرد خوب است جزو دستور پس فردا شود

رئیس — معلوم می‌شود پس فردا می خواهید خیلی کار بکنید البته اگر وقت شد جزء دستور خواهد بود

آقای محمد هاشم میرزا

اجازه

محمد هاشم میرزا — بنده می خواهم بشاهزاده سلیمان میرزا تذکر بدهم که بهیچوجه من الوجوه بعنوان حضرت رضا علیه السلام قرضی از بانك نشده است و اگر هم درسابق قرضی شده است بعنوان حضرت نبوده بلکه از طرف متولی باشی یا نایب التولیه بوده باین جهت هر کسی این مسئله را گفته است بحضرت رضا (ع) زده است و بنده جداً تکذیك می کنم

رئیس - آقای سلیمان میرزا

اجازه

سلیمان میرزا — بنده تعجب می کنم که بعضی از آقایان اصرار دارند بفرمایند حالا شب است البته حضرت رضا علیه السلام یك سند ربویرا امضاء نمی کند وحاضر هم نیست که امضاء نماید بنده هم برحسب وظیفه و عقیده دیانتی خودم از آن دفاع می کنم و هر کس هم این کار را کرده باید سخت مجازات شود جناب جلالتمآب اجل آقای متولی باشی چه سمت دارند که باسم آستان مقدس حضرت رضا (ع) قرض می کنند دفتر بانك استقراضی موجود است ودر آن نوشته شده بعنوان آستانه رضوی و الان قریب ۶۰ هزار تومان حضرت را مقروض نموده اند (همهمه نمایندگان)

محمد هاشم میرزا - اینطور نیست بیانك استقراضی مقروض نیست

رئیس - بگذارید ایشان صحبتشان را تمام کنند بعد شما جواب بدهید

سلیمان میرزا - اگر آقایان نمایندگان خراسان می‌خواهند بگویند که آستانه رضوی مقروض نیست اینطور نیست واگر ببانك استقراضی مقروض نیست شاید ببانك شاهنشاهی مقروض است باز هم فریاد می‌زنم هیچ متولی حق ندارد بعنوان واسم ائمه قرض کند حضرت رضا (ع) هیچوقت حاضر نیست ربح بدهد هیچوقت قرض ربوی را قبول نمی کند من و هیچیك از مسلمانها نمی توانیم به بینیم که بنام ائمه قرض یا فرع می کنند ما نمی توانیم ایق افتضاح را بگردن بگیریم که خدای ناکرده امام (ع) بر خلاف احکام جد بزرگوارش و صریح قرآن مجید عمل کرده باشد. اگر شخص مرتکب را بدست من بدهند اورا اعدام خواهم کرد زیرا بنام آن وجود مقدس بالصراحه بر خلاف شرع انور عمل کرده است اعتراض میکنید که حضرت ببانك استقراضی قرض ندارد چه فرق می کند که سندشش هزار تومان بعنوان حاج محمد حسن یا محمد حسین یا بانك استقراضی باشد درهرحال من اصل قضیه را کاردارم من می گویم بنام امام مطلقا هیچ متولی نمی تواند قرض بکند خواه متولی حضرت رضا باشد خواه متولی کربلا یا نجف اشرف یا معصومه قم علیها وعلیهم السلام باشد خاصه با فرع و بعقیده بنده شخص مرتکب شدید باید مجازات شود ومستحق اعدام است و چون حضرت والا شاهزاده محمد هاشم میرزا فرمودند حضرت قرض ندارد برای این که سوءتفاهمی نشود یك روز بنده جزء امور متفرقه تقاضا خواهم کرد که این مسئله جزء دستور شود وتکلیف آن معین شود. تادیگری درمملکت اسلام بنام ائمه و بعنوان اماکن مقدسه کسی معامله ربوی نکند وهر کسی مبادرت باین عمل زشت می‌نماید باید مجازات شود واما درمسئله قم هم آقای قمی گویا مقصودشان این بود که حضرت قرضی ندارد. بنده دراعمال متولیها عرضی داشتم وعرض می کنم متولی باشی ها بر خلاف وظایف مذهبی وحدود قانون خودشان رفتار می کنند

(مجلس نیمساعت بعداز ظهر ختم شد)

مؤتمن الملك

جلسه ۱۴۱

صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه سوم میزان ۱۳۰۱ مطابق چهارم صفر الخیر سنه ۱۳۴۱

مجلس دو ساعت ونیم قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید صورت مجلس یوم یکشنبه اول میزان را آقای امیرناصر قرائت نمودند

رئیس — آقای محمد هاشم میرزا

(اجازه)